

Sektor svinjogojstva u okvirima agrarne i ruralne politike

Stupnišek, Ivan; Jež Rogelj, Mateja; Franić, Ramona

Source / Izvornik: **MESO: Prvi hrvatski časopis o mesu, 2021, 23., 242 - 250**

Journal article, Published version

Rad u časopisu, Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)

<https://doi.org/10.31727/m.23.3.1>

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:204:036969>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International/Imenovanje-Nekomercijalno-Bez prerada 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Repository / Repozitorij:

[Repository Faculty of Agriculture University of Zagreb](#)

Sektor svinjogojstva u okvirima agrarne i ruralne politike

Ivan Stupnišek¹, Mateja Jež Rogelj^{2*}, Ramona Franić²

Sažetak

Stočarska proizvodnja općenito, a posebice svinjogojski sektor ima važnu ulogu u europskoj poljoprivredi. EU je trenutno vodeći svjetski izvoznik proizvoda od svinjskog mesa, a izvoz je dodatno potaknut padom proizvodnje u Aziji. Cilj rada je prikazati svinjogojsku proizvodnju u Hrvatskoj i Europskoj uniji (EU) u razdoblju od 2011. do 2020. godine. Također se želi utvrditi utjecaj ulaska u EU i mjera Zajedničke poljoprivredne politike na svinjogojski sektor u Hrvatskoj. Broj svinja u EU 27 i Hrvatskoj je u navedenom razdoblju u padu. Iznimka su Španjolska i Danska gdje broj svinja u navedenom razdoblju raste. Prije ulaska Hrvatske u EU, pojedini autori su navodili kako postoji perspektiva uzgoja svinja ulaskom na slobodno tržište Unije, posebno s naglaskom na držanje i dobrobit životinja koji se temelji na načelima ekološke poljoprivrede, no za sada to još uvijek nije dovoljno iskorišteno te nam proizvodni i ekonomski rezultati zaostaju za onima u razvijenijim zemljama.

Ključne riječi: EU, Hrvatska, svinjogojski sektor, ZPP

Uvod

Stočarska proizvodnja ima važnu ulogu u poljoprivredi, kako svjetskoj i europskoj, tako i hrvatskoj. Premda u Hrvatskoj prevladava ratar-ska proizvodnja, važnost stočarstva je neupitna jer ono stvara veću dodanu vrijednost, otvara veći broj radnih mjesta i u većoj mjeri doprinosi razvojnim pokazateljima poljoprivrede (Jež Rogelj i sur., 2021.). Svinjogojstva je proizvodnja jedna od najznačajnijih grana poljoprivredne proizvodnje,

zastupljena gotovo u svim dijelovima zemlje (HPA, 2021.). Ukupan broj svinja u 2019. godini u Hrvatskoj iznosi 1.022.350 grla i manji je za 2,5 % u odnosu na 2018. godinu. U odnosu na prosjek petogodišnjeg razdoblja od 2014. do 2018. godine, ukupan broj svinja u 2019. godini manji je za 9,6 %, a naše svinjogojstvo čini udio od 0,7 % grla u ukupnom broju svinja u Europskoj uniji. Broj rasplodnih svinja povećao se za 2,7 %, dok je broj krmača smanjen za

¹ Ivan Stupnišek, mag.ing.agr.

² Dr.sc. Mateja Jež Rogelj, poslijedoktorandica, dr.sc. Ramona Franić, redovita profesorica; Sveučilište u Zagrebu, Agronomski fakultet, Zavod za agrarnu ekonomiku i ruralni razvoj, Svetošimunska 25, 10 000 Zagreb

*Autor za korespondenciju: mrogelj@agr.hr

2,1 % (MP, 2020.). Udio svinjogojske proizvodnje u vrijednosti stočarske proizvodnje 2019. godine bio je 27,19% s iznosom od 1,59 milijardi kuna. Od svih vrsta mesa stanovništvo Republike Hrvatske najviše konzumira svinjsko meso i to 49,5 kilograma po stanovniku, što također govori o značaju svinjogojske proizvodnje za Republiku Hrvatsku, samodostatnost u 2019. godini iznosila je 66 % (HAPIH, 2020.). Iako se vjerovalo kako će ulaskom u Europu uniju Hrvatska profitirati i u svinjogojskom sektoru, rezultati analiza i proizvodno-ekonomski podaci o ovom sektoru pokazuju kako se to nije dogodilo.

Kako zapaža Balogh (2017.), svinjogojska proizvodnja se značajno promijenila tijekom nekoliko posljednjih desetljeća. Osim što je zabilježen značajni pad proizvodnje zbog poteškoća u prilagodbi novim pravilima za dobrobit životinja, negativan utjecaj su izazvale i promjene u potrošačkim navikama. Iako autor analizira mađarski svinjogojski sektor, zaključci se gotovo u potpunosti mogu primijeniti i na ocjenu stanja u hrvatskom svinjogojstvu. Porast broja svinja onemogućuju visoke cijene stočne hrane zbog kojih posljednjih godina prosječni troškovi proizvodnje često nadmašuju proizvođačke cijene. Tržište svinja obilježavaju ciklične fluktuacije ponude i cijena koje dodatno naglašavaju jaz između padajućih proizvođačkih cijena i rastućih cijena stočne hrane. Tehnologija je također kritični faktor za svinjogojski sektor s obzirom da razina proizvodne tehnologije nije usporediva i konkurentna onoj u ekonomski razvijenijim zemljama članicama.

Dodatan udarac svinjogojskom sektoru u 2020. godini zadale su koronakriza, koja je utjecala na cjelokupno svjetsko gospodarstvo i sve izraženija pojava afričke svinjske kuge (AFS) zbog koje je u mnogim zemljama došlo do usmrćivanja velikog broja svinja. Kina je povećala svoj udio u svjetskoj trgovini, pa očekuje i snažan rast proizvodnje svinjskog mesa za oko 10-15 %, ali i smanjenje uvoza. Španjolska, ali i Danska su zbog bolje situacije s AFS preuzele vodeće mjesto od Njemačke, u kojoj je zabilježena jača pojava AFS, u izveznoj kvoti svinjskog mesa prema Kini (Ter Beek, 2021.).

Cilj rada je prikazati svinjogojsku proizvodnju u Hrvatskoj i Europskoj uniji (EU) u razdoblju od 2011. do 2019. godine. Također se želi utvrditi utjecaj ulaska u EU i mjera Zajedničke poljoprivredne politike na svinjogojski sektor u Hrvatskoj.

Metode rada i izvori podataka

U radu je analizirano razdoblje od 2011. do 2020. godine. Prilikom računanja indeksa kretanja broja svinja, kao baza je uzeta 2015. godina jer je ona bila referentna i kako navode Jež Rogelj i sur. (2021.) u svom radu, za tu godinu postoje podatci za sve države članice. Indeksi su računati za Hrvatsku i 6 država koje uzgajaju najviše svinja u EU: Španjolsku, Njemačku, Francusku, Dansku, Poljsku i Nizozemsku. Za izračune su korišteni podatci EUROSTAT-a.

Što se tiče kretanja broja svinja u Hrvatskoj, korišteni su podatci iz Jedinstvenog registra domaćih životinja (JRDŽ-a) jer se tamo vode podatci na način da stanje na terenu prijavljuju sami posjednici, odnosno veterinari na svom području za gospodarstva koja ne prijave sama. U Državnom zavodu za statistiku podatci se prikupljaju pomoću anketa temeljem kojih se rade izračuni i broj svinja koji se tamo navodi je za otprilike 100 do 350 tisuća, ovisno o godini, manji nego u JRDŽ-u.

Podatci o isplaćenim sredstvima za mjeru dobrobit životinja u svinjogojstvu dobiveni su na zahtjev od Agencije za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju i dostupni su za proizvodne godine 2018. i 2019.

Rezultati i rasprava

Značaj svinjogojske proizvodnje u poljoprivrednom sektoru u EU

EU je trenutno vodeći svjetski izvoznik proizvoda od svinjskog mesa, a izvoz je dodatno potaknut padom proizvodnje u Aziji, gdje je AFS desetkovala milijune životinja. Porast potražnje za europskom svinjetinom potaknuo je cijene koje su svoj vrhunac dostigle početkom 2020. godine (Pigmeat CMO Committee - EC, 2021.). Prema najnovijem izvješću o stanju svinjogojskog sektora u EU (Angère-Granier, 2020.), 150 milijuna grla uzgajanih diljem Unije predstavlja najveći stočarski podsektor, a sam svinjogojski sektor čini gotovo polovicu ukupne europske proizvodnje mesa. Najveći proizvođači svinjetine u 2020. godini su Španjolska (32.676.650) i Njemačka (25.988.300) u kojima se uzgaja oko 40 % ukupnog broja svinja u EU. Slijede ih Francuska (13.872.000), Danska (13.391.000), Poljska (11.727.000) i Nizozemska (11.538.000) (EUROSTAT, 2021.). Sektor obilježavaju velike razlike u

uzgojnim metodama i veličinama farmi između zemalja članica: od malih proizvođača za vlastite potrebe do industrijskih postrojenja s tisućama grla.

Mali tovljači (bez krmača i s manje od 10 grla) predstavljaju znatan udio u svinjogojskoj proizvodnji i pridonose s najmanje 10 % ostalih svinja u sedam novih zemalja članica, uključujući Hrvatsku. Važnost potrošnje na vlastitom gospodarstvu ograničava osjetljivost ovog tipa proizvodnje na tržišne uvjete. U Hrvatskoj i Poljskoj, broj krmača iz malih stada je naglo pao, a broj onih u srednjim i velikim stadima je porastao, što se može protumačiti reorganizacijom proizvodnje u sektoru. Ova stada sudjeluju s 8,6 % u broju krmača u EU, prema podacima iz kraja 2013. godine (Marquer i sur., 2014.).

Iz tablice 1 je vidljivo da je broj svinja u Njemačkoj, Nizozemskoj i Hrvatskoj u 2020. godini znatno manji nego u 2011. godini. Situacija je obrnuta u Španjolskoj i Danskoj koje bilježe rast broja svinja u promatranom razdoblju. Treba primijetiti da je u tim državama dobro organizirano vertikalno povezivanje tvrtki koje pružaju standarde hrane za životinje, svinje i proizvodnju, dok se s poljoprivrednicima ugovara uzgoj i tov životinja. Klaonice i tvrtke za preradu mesa također imaju visoku razinu integracije (Grgić, 2020.).

Ako se promatra desetogodišnje razdoblje, jasno je vidljivo kako je Španjolska od Njemačke preuzela vodeću poziciju u EU u proizvodnji svinjetine (tablica 2).

Tablica 1. Indeksi kretanja broja svinja u EU u razdoblju od 2015. do 2020. godine

Table 1 Indices of change in the number of pigs in the EU in the period from 2015 to 2020

	2011.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
EU 28*	100,73	100	98,97	101,04	99,63	99,44	:
EU 27	100,82	100	98,86	100,87	99,46	99,20	:
Njemačka/Germany	99,10	100	99,00	99,73	95,64	94,22	93,98
Španjolska/ Spain	90,37	100	103,05	105,65	108,60	110,15	115,20
Francuska/France	104,96	100	96,12	100,35	103,10	101,53	104,25
Danska/Denmark	97,21	100	96,69	101,02	99,53	100,20	105,42
Nizozemska/Netherlands	97,19	100	95,41	98,74	95,63	95,73	92,65
Poljska/Poland	123,29	100	104,88	112,45	104,13	105,90	108,95
Hrvatska/Croatia	105,69	100	99,66	96,06	89,89	87,57	88,69

*Uključuje i Veliku Britaniju/ Great Britain included

Izvor: Izračun autora prema podacima EUROSTAT-a (2021.)/ Source: Authors' calculation according to the EUROSTAT (2021) data

Kao što je i ranije u tekstu spomenuto, njemačko je svinjogojstvo u 2020. godini uz COVID-19 pogodilo i AFS što je uzrokovalo dodatan pad broja svinja. Španjolska se s druge strane dobro snašla u navedenim okolnostima, na što ukazuje i porast broja svinja u 2020. godini u odnosu na 2019. Oni su se poremećajima u svinjogojskom sektoru oduprijeli putem raznih donacija, besplatnog dezinfekcijskog materijala, proizvodi od svinjskog mesa isporučivani su zdravstvenim ustanovama, javnoj upravi, nevladinim udrugama itd., a farmeri, prijevoznici, industrija i trgovina osigurali su da se

lanac opskrbe mesom ne zaustavi. Sami proizvođači tražili su bolje cijene za svoje proizvode (Toledano, 2020.). Cjelokupna situacija je dovela do jačanja važnosti „kratkih lanaca opskrbe“ i novih prodajnih kanala, poput internetske prodaje. Navedena situacija nije zaobišla niti Hrvatsku, gdje se bilježi sve veći porast raznih grupa za prodaju prehrambenih proizvoda na društvenim mrežama.

Značaj svinjogojске proizvodnje u poljoprivrednom sektoru Hrvatske

U Hrvatskoj se svinje najčešće uzgajaju na

Tablica 2. Kretanje broja svinja u Njemačkoj i Španjolskoj u razdoblju od 2011. do 2020. godine u 000 komada

Table 2 Trends in the number of pigs in Germany and Spain in the period from 2011 to 2020 in 000 heads

	2011.	2015.	2017.	2019.	2020.
Njemačka/Germany	27.402,49	27.652,42	27.577,57	26.053,40	25.988,30
Španjolska/Spain	25.634,87	228.367,34	29.971,36	31.246,04	32.676,65

Izvor: EUROSTAT, 2021./ Source: EUROSTAT, 2021

obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima te na svinjogojskim farmama većeg kapaciteta. Prosječan broj tovljenika po farmi u 2020. godini prema podacima iz JRDŽ-a u Republici Hrvatskoj bio je 18,83 (Jadranska Hrvatska 7,12, a Kontinentalna Hrvatska 19,39). Najveći broj tovljenika po farmi je u Osječko-baranjskoj županiji (49,08), a slijede Vukovarsko-srijemska (34,40) i Brodsko-posavska (27,43). Najmanje tovljenika po farmi imamo u Krapinsko-zagorskoj (4,80) i Ličko-senjskoj županiji (4,96) (Tablica 3). Za usporedbu, prosječan broj svinja po farmi u Danskoj je 4.700, a u Njemačkoj 1.900 (Grgić, 2020.). Proizvodni pokazatelji u tovu svinja na malim obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima su lošiji u odnosu na velike farme. Uzrok tome su genetika, hranidba i tehnološka opremljenost objekata u kojima borave životinje. Dolazi do manjeg broja oprasene prasadi i neujednačenosti legla. Duže je vrijeme servisnog i međuprasidbenog razdoblja (Buban, 2020.). Obzirom na prosječan

broj prasadi na našim farmama, može se zaključiti da su u Hrvatskoj proizvodni, a samim time i ekonomski pokazatelji u svinjogojstvu lošiji nego u državama u kojima prevladavaju velike i moderne svinjogojske farme.

Prije ulaska Hrvatske u EU, pojedini autori su navodili kako postoji perspektiva uzgoja svinja ulaskom na slobodno tržište Unije, posebno s naglaskom na držanje i dobrobit životinja koji se temelji na načelima ekološke poljoprivrede (Pavičić i Ostović, 2011.). Navodila su se značajna sredstva dostupna kroz mjere ruralnog razvoja i isticalo kako će se osuvremenjivanjem proizvodnje revitalizirati proizvodnja, osigurati samodostatnost, otvoriti nova radna mjesta i brojne druge prednosti. To se, nažalost, ostvarilo samo djelomično: samodostatnost nije porasla, nisu se otvorila nova radna mjesta, već se, naprotiv, smanjio broj uzgajivača svinja. Prednost koja ipak postoji, jesu mogućnosti korištenja novčanih sredstava kroz nove agrarno-političke mjere.

Tablica 3. Broj svinja i farmi u Hrvatskoj po županijama u razdoblju od 2016. do 2020. godine
Table 3 Number of pigs and farms in Croatia by counties in the period from 2016 to 2020

Županija/County	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	broj farmi/ number of farms	broj svinja/ number of pigs	broj farmi/ number of farms	broj svinja/ number of pigs	broj farmi/ number of farms	broj svinja/ number of pigs	broj farmi/ number of farms	broj svinja/ number of pigs	broj farmi/ number of farms	broj svinja/ number of pigs
Bjelovarsko-bilogorska	6.049	95.733	5.794	90.268	3.533	75.152	5.033	75.147	5.002	79.142
Brodsko-posavska	6.344	147.901	6.314	143.839	3.331	127.808	4.552	116.004	4.663	127.897
Dubrovačko-neretvanska	63	399	58	293	10	144	12	107	12	125
Grad Zagreb	1.064	9.522	1.037	9.073	356	4.896	814	8.195	807	8.403
Istarska	1.976	8.918	1.955	8.655	565	5.239	1.451	7.654	1.436	7.593
Karlovačka	4.206	23.167	4.093	22.060	1.659	14.972	3.520	20.992	3.566	21.311
Koprivničko-križevačka	5.865	97.422	5.629	95.246	3.308	92.905	4.612	87.222	4.630	98.627
Krapinsko-zagorska	10.124	48.017	10.059	44.358	3.673	26.975	7.509	35.453	7.541	36.211
Ličko-senjska	610	2.775	545	2.529	277	1.627	560	2.562	569	2.820
Međimurska	3.526	74.240	3.477	61.878	809	42.467	2.316	35.378	2.376	42.948
Osječko-baranjska	10.071	348.008	9.958	348.573	4.842	310.898	7.313	312.275	7.633	374.627
Požeško-slavonska	3.531	47.158	3.511	42.042	1.737	32.871	2.505	35.586	2.540	36.884
Primorsko-goranska	210	1.112	224	1.165	78	723	81	595	80	605
Sisačko-moslavačka	7.481	70.707	7.261	62.441	3.676	42.424	5.154	46.493	5.360	55.585
Splitsko-dalmatinska	3.614	14.268	3.497	13.734	583	5.078	836	5.641	851	6.836
Šibensko-kninska	189	2.036	97	1.094	40	751	100	1.561	106	1.925
Varaždinska	7.748	86.833	7.648	67.588	2.149	51.101	5.213	50.456	5.568	55.011
Virovitičko-podravska	5.592	78.560	5.526	53.576	2.436	35.824	3.785	37.356	3.821	38.942
Vukovarsko-srijemska	8.319	218.738	8.268	211.432	4.280	181.310	6.289	184.464	6.372	219.218
Zadarska	367	1.681	300	1.281	118	643	193	2.679	176	3.091
Zagrebačka	9.035	131.946	8.870	120.099	3.974	98.354	7.065	104.950	7.321	108.419
Ukupno RH	95.984	1.509.141	94.121	1.401.224	41.434	1.152.162	68.913	1.170.770	70.430	1.326.220
Jadranska Hrvatska	7.029	31.189	6.676	28.751	1.671	14.205	3.233	20.799	3.230	22.995
Kontinentalna Hrvatska	88.955	1.477.952	87.445	1.372.473	39.763	1.137.957	65.680	1.149.971	67.200	1.303.225

Izvor: JRDŽ, 2021./ Source: A single register of domestic animals, 2021

Kako spominju Kralik i suradnici (2012.), svinjogojsku proizvodnju karakterizira cikličnost koja utječe na ponudu i potražnju na tržištu, pa time i na stabilnost prihoda. Analize daju zaključiti kako je tržište svinjskog mesa u Hrvatskoj nedovoljno dobro organizirano. Jedan od najznačajnijih izazova u sektoru svinjogojstva je nedostatna proizvodnja prasadi za tov. Problem ovisnosti tovljača o uvozu najviše se osjeti u otežanim uvjetima poslovanja (primjerice pojava epidemije COVID-19) (HAPIH, 2020.).

Zajednička poljoprivredna politika (ZPP) prema svinjogojskom sektoru u EU i Hrvatskoj

U okviru Zajedničke poljoprivredne politike EU, sektor proizvodnje svinjskog mesa obuhvaćen je Zajedničkom organizacijom tržišta (ZOT) kojom se reguliraju pravila trgovine i pruža podrška u slučaju sektorskih kriza. Sektor nije obuhvaćen proizvodno-vezanim izravnim plaćanjima, proizvodnim kvotama ili javnom intervencijom. Jedine mjere koje su dostupne sektoru svinjskog mesa su pomoć u skladištenju i iznimna podrška u slučaju bolesti životinja. To je razumljivo, s obzirom da je u EU dostignut zadovoljavajući stupanj proizvodnosti i proizvedenih količina, a Unija je jedan od najvećih proizvođača i najveći izvoznik svinjetine i proizvoda od svinjskog mesa s oko 13 % od ukupne proizvodnje. Skladištenje mesa i stvaranje zaliha su mehanizmi kojima države štite poslovanje i proizvodnju u uvjetima neizvjesnosti i poremećaja na tržištu (poput kolebanja cijena), međutim, prevelika količina zaliha izaziva i rast troškova, premda držanje zaliha jamči sigurnost poslovanju (Gorički, 2017.).

Premda svinjogojski i peradarski sektori nikada nisu bili izravni primatelji vezanih proizvodnih plaćanja, neizravno imaju koristi od potpora iz ZPP-a kroz subvencionirane troškove stočne hrane kao posljedice isplata prema obradivim površinama, kao i kroz tržišne intervencije. Upravo zbog potpora koje omogućuje ZPP, slabije konkurentne proizvodnje se mogu održati i u regijama sa slabijim proizvodnim mogućnostima, dok se proizvodnje koje ne primaju značajnu potporu, poput svinjogojske, mogu koncentrirati u konkurentnijim područjima (Lefebvre i sur., 2012.).

Poljoprivrednici također mogu koristiti sredstva za ruralni razvoj u okviru drugog stupa ZPP-a, poput onih za nužna ulaganja u svoje farme. Velik broj zakonskih propisa se odnosi na taj sektor,

a pokrivaju širok spektar pitanja uzgoja: zaštitu okoliša, sigurnost hrane i javno zdravlje, ekološku proizvodnju, zdravlje i dobrobit životinja. Međutim, evidentno je da postoje problemi u poštivanju pravila i standarda propisanih regulativom, naročito po pitanju dobrobiti svinja i zadržavanja štetnih uobičajenih (tradicionalnih) proizvodnih praksi. S druge strane, velik izazov predstavlja i pritisak na kakvoću zraka, tla i vode izazvan intenzivnim uzgojem navelikim farmama (Angère-Granier, 2020.).

Očekuje se da bi na razvoj svinjogojstva u EU idućih godina mogao snažnije djelovati razvoj agrarno-političkih okolnosti: pregovori o novoj ZPP (Zeleni plan i Strategija od farme do stola) kojima se promoviraju zeleniji i održiviji sustavi poljoprivrede i prehrane. Svinjogojski sektor će doživjeti reviziju legislative, uključujući regulativu o dobrobiti životinja.

U Hrvatskoj se, pored potpora za poljoprivredno zemljište, u sektoru svinjogojstva kontinuirano provode tri vrste potpora: potpora za iznimno osjetljive sektore, potpora za očuvanje izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja te potpora za mjere dobrobiti. Potpora za iznimno osjetljive sektore dodjeljuje se uzgajivačima koji drže rasplodne krmače. U sklopu Operacije 10.1.9. Programa ruralnog razvoja - Očuvanje ugroženih izvornih i zaštićenih pasmina domaćih životinja, uzgajivači svinja ostvaruju potporu za sljedeće izvorne i zaštićene pasmine: crnu slavonsku, turopoljsku i banijsku šaru. Potpora za dobrobit životinja se isplaćuje za mjere dobrobiti za ispunjavanje nadstandarda dobrobiti u proizvodnji za kategorije: krmače, nazimice, odbijena prasadi i svinje za tov. U Hrvatskoj je najviše potpora za dobrobit životinja u svinjogojstvu isplaćeno u Osječko-baranjskoj županiji (11.878.522,30 kn), a slijede Međimurska (7.008.761,02 kn) i Vukovarsko-srijemska (3.527.094,13 kn) (tablica 4). Iz tablice je vidljivo da se broj korisnika potpora za dobrobit svinja u 2019., u odnosu na 2018. godinu smanjuje, no odobreni iznosi su značajno veći iz čega se može zaključiti da su se potpore počele u većoj mjeri koristiti na velikim farmama čime je pokriven veći broj životinja.

U 2020. godini je tovljačima svinja bila dostupna i potpora za ublažavanje posljedica uzrokovanih pandemijom COVID-19 i za tu je namjenu osigurano 6.5 milijuna kuna (MP, 2020.a). Pomoć se planira i u ovoj godini i to u iznosu od tri milijuna kuna, a koja će se isplatiti iz Državnog proračuna (APPRRR, 2021.).

Tablica 3. Broj svinja i farmi u Hrvatskoj po županijama u razdoblju od 2016. do 2020. godine
Table 3 Number of pigs and farms in Croatia by counties in the period from 2016 to 2020

Županija	2018*			2019*			Ukupno isplaćeni iznos potpore u HRK/ Total amount of support paid in HRK***
	Broj korisnika/ Number of users	Broj UG/ Number LU**	Odobreni iznos potpore u HRK/ Approved aid amount in HRK	Broj korisnika/ Number of users	Broj UG/ Number LU**	Odobreni iznos potpore u HRK/ Approved aid amount in HRK	
Bjelovarsko-bilogorska	17	1.038,31	178.844,93	10	668,86	217.865,44	396.417,89
Brodsko-posavska	21	2.463,33	204.016,84	21	2.779,24	586.541,03	789.998,68
Grad Zagreb	6	1.248,45	111.031,71	1	19,22	2.586,64	113.584,73
Istarska	1	24,81	8.456,48				8.456,48
Karlovačka	2	69,12	31.038,87	2	110,54	61.315,03	92.094,20
Koprivničko-križevačka	15	3.619,22	609.295,83	13	3.505,97	1.144.957,19	1.754.182,22
Krapinsko-zagorska	5	257,40	40.408,14	4	381,23	118.036,00	158.444,14
Ličko-senjska	1	43,54	1.145,75	1	35,90	1.431,36	2.577,11
Međimurska	1	22,29	7.152,84	5	13.733,13	7.024.448,98	7.008.761,02
Osječko-baranjska	37	48.750,83	4.172.416,61	33	49.197,12	7.708.847,98	11.878.522,30
Požeško-slavonska	10	252,83	53.871,23	8	332,96	131.561,53	185.799,83
Sisačko-moslavačka	5	98,09	24.333,37	3	76,71	73.252,23	97.239,07
Splitsko-dalmatinska				1	30,34	37.316,08	37.316,09
Šibensko-kninska	1	9,57	3.901,03	1	19,71	19.847,32	23.748,37
Varaždinska	9	3.402,37	402.597,79	7	2.728,13	628.238,49	1.031.711,69
Virovitičko-podravska	11	362,10	177.810,56	9	205,44	215.270,87	393.685,90
Vukovarsko-srijemska	23	9.704,19	1.350.726,52	20	15.548,04	2.176.367,54	3.527.094,13
Zagrebačka	11	317,19	61.411,07	7	208,67	177.351,40	238.507,61
Ukupno	176	71.683,64	7.438.459,57	146	89.581,21	20.325.235,11	27.738.141,46

Podaci se odnose na proizvodne godine/Data refer to production years

Što se tiče potpora unutar Mjere 4 Programa ruralnog razvoja, trenutno je otvoren natječaj (do 30.4.2021.) za tip operacije 4.1.1 Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava (ulaganja u reprocentre u sektoru svinjogojstva) unutar kojeg je raspoloživo 250.000.000 kuna, te natječaj za tip operacije 4.1.2. Zbrinjavanje, rukovanje i korištenje stajskog gnojiva u cilju smanjenja štetnog utjecaja na okoliš unutar kojeg je dostupno 50.000.000 kn (Ruralni razvoj, 2021.). Ove mjere će pomoći svinjogojskom sektoru da se, što je više moguće, okrene održivoj proizvodnji smanjujući pritisak na okoliš što je i jedan od ciljeva novog programskog razdoblja ZPP-a 2021.-2027. kojeg primjenom kreće 2023. godine.

Zaključak

Prošla je godina (2020.) bila vrlo izazovna za svinjogojski sektor, kako u Europi tako i u Hrvatskoj, no Španjolska je pokazala kako se uz promišljene i pravovremene agrarno-političke mjere prema sektoru može postići pozitivan rezultat dok je većina ostalih država Unije bila u gubitku. Svinjogojski sektor u Hrvatskoj po proizvodnim i ekonomskim pokazateljima zaostaje za razvijenijim europskim zemljama što se može promijeniti korištenjem sredstava koja su dostupna unutar Programa ruralnog razvoja. Za sad se ta sredstva najviše koriste u Osječko-baranjskoj županiji koja prednjači i po prosječnom broju svinja na farmi (49,08) iz čega je moguće zaključiti da sredstva u većoj mjeri koriste veći proizvođači. Također je potrebno prilagoditi proizvodnju novim standardima zaštite okoliša i dobrobiti životinja za što su dostupna sredstva unutar ZPP-a.

Literatura

- [1] **Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (2021):** Program potpore proizvođačima tovnih svinja u e-savjetovanju. [<https://www.apprrr.hr/program-potpore-proizvodacima-tovnih-svinja-u-e-savjetovanju/>] (19.3.2021.)
- [2] **Angère-Granier, M. (2020):** The EU pig meat sector. European Parliament Briefing. Members' Research Service. [[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652044/EPRS_BRI\(2020\)652044_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2020/652044/EPRS_BRI(2020)652044_EN.pdf)] (16.12.2020.)
- [3] **Balogh, P. (2017):** Global and national economic importance of pig meat production. *Acta Agraria Debreceniensis* 73 (1620), 13-20. [<https://ojs.lib.unideb.hu/actaagrar/article/view/1620>] (16.12.2020.)
- [4] **Buban, B. (2020):** Proizvodni pokazatelji u tovu svinja na obiteljskim poljoprivrednim gospodarstvima. Fakultet Agrobiotehničkih znanosti Osijek. Završni rad. [file:///C:/Users/Jez%20Rogelj%20Mateja/Downloads/zavsni-rad-borna_konacna_verzija%20(2).pdf] (24.3.2021.)
- [5] **EUROSTAT (2021):** Pig population - annual data [[https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do#\(15.3.2021.\)](https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do#(15.3.2021.))]
- [6] **Gorički, G. (2017):** Modeli upravljanja zalihama. Završni rad. Sveučilište Sjever, Varaždin. [<https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:822415>] (19.9.2020.)
- [7] **Grgić, Z. (2020):** Zajednička organizacija tržišta svinjskog mesa i utjecaj na hrvatsko svinjogojstvo. 16. savjetovanje uzgajivača svinja u Republici Hrvatskoj, 11. prosinac 2020. Zbornik predavanja, 31-36.
- [8] **Hrvatska agencija za hranu i poljoprivredu – HAPIH (2020):** 16. savjetovanje uzgajivača svinja u Republici Hrvatskoj. Dostupno na: <https://www.hapih.hr/wp-content/uploads/2020/12/Zbornik-16.-Savjetovanje-uzgajivaca-svinja-finalno-web.pdf>
- [9] **Hrvatska poljoprivredna agencija (2021):** Stočarstvo: svinjogojstvo. [<https://hpa.mps.hr/stocarstvo-svinjogojstvo/#o-hpa>] (8.3.2021.)
- [10] **Jedinstveni registar domaćih životinja – JRDŽ (2021):** Broj domaćih životinja. [<https://hpa.mps.hr/jrdz-izvjestaji/broj-domacih-zivotinja/>] (24.3.2021.)
- [11] **Jež Rogelj, M., Hadelan, L., Zrakić Sušac, M., Mikuš, O. (2021):** Važnost stočarstva u bruto dodanoj vrijednosti poljoprivrede. *Meso* 1 (XXIII), 44-53.
- [12] **Kralik, G., Margeta, V., Kralik, I., Budimir, K. (2012):** Specifičnosti svinjogojske proizvodnje u Republici Hrvatskoj – stanje i perspektive. *Krmiva* 54 (2): 59-70.
- [13] **Lefebvre, M., Espinosa, M., Gomez y Paloma, G. (2012):** The influence of the Common Agricultural Policy on agricultural landscapes. JRC Scientific and Policy Reports. European Commission. Luxembourg: Publications Office of the European Union. [https://publications.jrc.ec.europa.eu/repository/bitstream/JRC73276/cap_and_landscape_final_bar_code_end.pdf] (16.12.2020.)
- [14] **Marquer, P., Rabade, T., Forti, R. (2014):** Pig farming in the European Union: considerable variations from one Member State to another. Eurostat Statistics in focus 15/2014. Agriculture and fisheries. Eurostat, European Commission. [<https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/pdfscache/3688.pdf>] (16.12.2020.)
- [15] **Ministarstvo poljoprivrede – MP (2020):** Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2019. godini. [https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2020_11_30%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202019.pdf] (8.3.2021.)
- [16] **Ministarstvo poljoprivrede – MP (2020a):** Program potpore primarnim poljoprivrednim proizvođačima u sektoru biljne proizvodnje i sektoru stočarstva u 2020. godini. [https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/drzavne_potpore/Program_potpore_primarnim_poljo_proizvodjacima2020.pdf] (19.3.2021.)
- [17] **Pavičić, Ž., Ostović, M. (2011):** Smještaj i držanje svinja u uvjetima ekološkog uzgoja. *Meso: prvi hrvatski časopis o mesu* 13(1): 36-42.
- [18] **Pigmeat CMO Committee – European Commission (2021.):** Pig Market Situation. [https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/food-farming-fisheries/farming/documents/pig-market-situation_en.pdf] (19.3.2021.)
- [19] **Ruralni razvoj (2021):** Natječaj za tip operacije 4.1.1 Restrukturiranje, modernizacija i povećanje konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava (ulaganja u reprocentre u sektoru svinjogojstva). [<https://ruralnirazvoj.hr/natjecaj-za-tip-operacije-4-1-1-restruktuiranje-modernizacija-i-povecanje-konkurentnosti-poljoprivrednih-gospodarstava-ulaganja-u-reprocentre-u-sektoru-svinjogojstva/>] (24.3.2021.)
- [20] **Ter Beek, V. (2021):** Rabobank: Pork supplies to grow again in 2021. [<https://www.pigprogress.net/World-of-Pigs1/Articles/2021/2/Rabobank-Pork-demand-to-rebound-in-2021-707149E/>] (12.3.2021.)
- [21] **Toledano, O. (2020):** What Spanish pig sector has shown with coronavirus crisis. [<https://www.linkedin.com/pulse/what-spanish-pig-sector-has-shown-coronavirus-crisis-oscar-toledano>] (15.3.2020.)

Dostavljeno: 31.03.2021.

Prihvaćeno: 8.04.2021.

Pig farming sector in the terms of agricultural and rural policy

Abstract

Livestock production plays an important role in global and European agriculture, as well as Croatian. The EU is currently the world's leading exporter of pork products, and exports are further boosted by declining production in Asia. The aim of this paper is to present pig production in Croatia and the European Union (EU) in the period from 2011 to 2020. Second aim is to determine the impact of EU accession and Common Agricultural Policy measures on the pig sector in Croatia. The number of pigs in the EU-27 and Croatia is declining in this period. The exceptions are Spain and Denmark, where the number of pigs is growing during this period. Before Croatia's accession to the EU, some authors stated that there is a prospect of raising pigs by entering the free market of the Union, especially with an emphasis on keeping and animal welfare based on the principles of organic agriculture, but so far that is not sufficiently used and economic results lag behind those in more developed countries.

Key words: CAP, Croatia, EU, pig sector

Schweinezucht im Rahmen der Agrar- und Landwirtschaftspolitik

Zusammenfassung

Die Viehzucht, insbesondere die Schweinezucht, spielt eine wichtige Rolle in der globalen und europäischen Landwirtschaft. Die EU ist derzeit der weltweit führende Exporteur von Schweinefleischprodukten, wobei die Exporte durch die rückläufige Produktion in Asien weiter angekurbelt werden. Das Ziel dieser Arbeit ist es, die Schweineproduktion in Kroatien und in der Europäischen Union (EU) im Zeitraum von 2011 bis 2020 darzustellen. Außerdem sollen die Auswirkungen des EU-Beitritts und der Maßnahmen der Gemeinsamen Agrarpolitik auf den Schweinesektor in Kroatien bestimmt werden. Die Anzahl der Schweine in der EU-27 und in Kroatien ist in diesem Zeitraum rückläufig. Ausnahmen sind Spanien und Dänemark, wo die Zahl der Schweine in diesem Zeitraum steigt. Vor dem EU-Beitritt Kroatiens behaupteten einige Autoren, dass es durch den Eintritt in den freien Markt der Union eine Perspektive für die Schweinezucht gibt, vor allem mit dem Schwerpunkt auf der Haltung und dem Wohlergehen der Tiere, basierend auf den Prinzipien der ökologischen Landwirtschaft; das wurde jedoch bis jetzt nicht ausreichend genutzt und die wirtschaftlichen Ergebnisse sind immer noch schlechter als die Ergebnisse der entwickelteren Länder.

Schlüsselwörter: EU, Kroatien, Schweinezuchtsektor, gemeinsame Agrarpolitik

El sector porcino en cuanto a la Política Agraria Común

Resumen

La producción ganadera en general, y el sector porcino en particular, juegan un papel importante en la agricultura europea. La UE es actualmente el principal exportador mundial de productos porcinos y las exportaciones se ven impulsadas aún más por la disminución de la producción en Asia. El objetivo de este trabajo es presentar la producción porcina en Croacia y la Unión Europea (UE) en el período de 2011 a 2020. El objetivo también es determinar el impacto de la adhesión a la UE y las medidas de la Política Agrícola Común en el sector porcino de Croacia. El número de cerdos en la UE-27 y Croacia está disminuyendo en este período. Las excepciones son España y Dinamarca, donde el número de cerdos está creciendo durante este período. Antes de la adhesión de Croacia a la UE, algunos autores afirmaron que existe la posibilidad de criar cerdos ingresando al mercado libre de la UE, especialmente con un énfasis en la cría de animales y el bienestar basado en los principios de la agricultura orgánica, pero hasta ahora esto no fue aprovechado lo suficiente, así que los resultados económicos se quedan atrás de los de los países más desarrollados.

Palabras claves: : UE, Croacia, sector porcino, PAC

Il settore suinicolo nell'ambito delle politiche agrarie e rurali

Riassunto

La produzione animale in generale, ed il settore suinicolo in particolare, ha un ruolo importante nell'agricoltura europea. L'UE è attualmente il maggior esportatore di prodotti a base di carne suina del mondo, esportazioni che hanno ricevuto un ulteriore impulso dal calo della produzione in Asia. L'obiettivo di questo studio è illustrare la produzione suinicola sia in Croazia, sia nell'Unione europea (UE) nel periodo compreso tra il 2011 ed il 2020. Si intende anche accertare l'impatto dell'ingresso della Croazia nell'Unione europea e delle misure della Politica agricola comune (PAC) nel settore suinicolo in Croazia. Il numero di maiali nei 27 Stati membri dell'UE ed in Croazia nel suddetto periodo è in calo. Fanno eccezione la Spagna e la Danimarca, dove il numero di maiali nel suddetto periodo è in crescita. Prima dell'ingresso della Croazia nell'UE, alcuni autori sostenevano che il settore suinicolo avesse un certo futuro sul libero mercato dell'Unione, in particolare con l'accento sull'allevamento e il benessere degli animali basato sui principi dell'agricoltura ecologica. Per ora, tuttavia, non è stato così, ed i risultati sia produttivi, sia economici lamentano un significativo ritardo rispetto a quelli dei paesi più sviluppati.

Parole chiave: UE, Croazia, settore suinicolo, PAC

author instructions

In the Meso journal all categories of scientific papers, expert papers, authors' reviews, presentations from scientific and expert conferences as well as other thematically acceptable articles in Croatian and English are published. The papers are subject to review.

CONTENT AND VOLUME OF ARTICLES

The headline of the article should be concise. The names of the authors should follow the title. Titles and addresses should be indicated on a separate sheet of paper. Every author should provide: academic degree, name and address of the organisation in which is employed, so as function in the organisation in which is employed. For easier contact authors needs to provide telephone number, fax and email address. Telephone and fax numbers will not be published in the journal.

Every discussion must have a short summary in Croatian and English. Below the summary three to five key words must be stated.

The names of those authors that are quoted in the text and the year of publishing must be stated (in brackets). If more than three authors wrote the quoted article, the surname of the first one is mentioned, and add et al., followed by the year of publishing. A list of References should be arranged alphabetically, as follows:

a) Article in the journal:

Cvrtila Fleck, Ž., L. Kozačinski, B. Njari, D. Marenčić, G. Mršić, K. Špiranec, D. Špoljarić, M. Jelena Čop, M. Živković, M. Popović (2015): Technological properties and chemical composition

of the meat of sheep fed with Agaricus bisporus supplement. Vet arhiv 85 (6), 591-600

b) Proceedings:

Bratulić, M., N. Cukon, Ž. Cvrtila Fleck, B. Njari, L. Kozačinski (2015): Hygienic and technological aspects of production of traditional fermented sausages in Istra county, Croatia. International scientific conference Hygiene alimentorum XXXVI, Strbske Pleso, 13.15 May, 2015. Proceedings, 236-239

c) Book of abstracts:

Pinter, N., L. Kozačinski, B. Njari, B. Mioković, Ž. Cvrtila Fleck, V. Dobranić, I. Filipović, N. Zdolec (2009): Integrirani sustav upravljanja. Znanstveno-stručni sastanak Veterinarska znanost i struka. Zagreb, listopad 2009., Zbornik sažetaka str. 48-49.

d) Book:

Njari, B., N. Zdolec (2012): Klaonička obrada i veterinarski pregled / Herak-Perković, Vlasta (ur.). Zagreb; Veterinarski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, 2012.

The original (up to 15 typed pages) should have all the pictures, drawings, and diagrams. Supplements (charts, diagrams and pictures) are enclosed separately, at the end of the work. Charts and photographs should be delivered in one of the graphic or image formats (*.xls, *.tif or *.jpg) It is recommended to write in Word (Microsoft) programme, to use Word (Microsoft) or Excel (Microsoft) for charts.

Article with all supplements should be sent to one of the following emails:

meso@meso.hr | klidija@vef.hr | zcvrtila@vef.hr